

Ebeveyn Arabuluculuğu ve Dijital Bağımlılık: Anahtar Kelime İlişkilerine Yönelik Bibliyometrik Analiz

İpen İlknur ÜNLÜ¹
Hakan KARAAĞAÇ²
Mustafa KARATAŞ³

Öz

Bu çalışmada güncel sosyal sorunlardan birisi olan dijital bağımlılık ile etkili bir baş etme stratejisi olan ebeveyn arabuluculuğu kavramları arasındaki önemli bağlamlar ele alınmıştır. Özellikle bilimsel literatürde iki kavram ile sıkça kullanılan anahtar kelimelerin tespit edilerek bunlar arasındaki ilişkiler açıklanmaya çalışılmıştır. Teknolojinin etkili ve verimli bir şekilde kullanılması, günlük hayatta birçok kolaylık sağlarken, aşırı ve bilinçsiz kullanımı sonucu problemli teknoloji kullanımı, teknoloji bağımlılığı ve dijital bağımlılık gibi kavramların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu çalışmadaki veri seti, 04.01.2025 tarihinde Web of Science (WoS) veri tabanından elde edilmiştir. WoS veri tabanında “ebeveyn arabuluculuğu” ve “dijital bağımlılık” temalı anahtar kelimeler üzerine aramalar yapılarak elde edilen sonuçlar doğrultusunda veri seti oluşturulmuştur. Analizlerde anahtar kelimelerin diğer kelimelerle ilişkisi taranarak, ilişki sıklığı en az 10 kaynak olan anahtar kelimeler çalışmaya dahil edilmiştir. Bu kapsamda ergenler, çocuklar, dijital çağ, online medya aktiviteleri, çevrimiçi riskler, problemli internet kullanımı, ebeveynlik biçimi, koruma-motivasyon teorisi, dijital ebeveynlik ve problemli akıllı cep telefonu kullanımı anahtar kelimeleri ile yoğunlaşan bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Teknolojinin hızla gelişen doğası, ebeveyn arabuluculuğunda sürekli güncellenen stratejileri ve politikaları önemli kılmaktadır. Gelecekteki çalışmaların, çocuk odaklı yaklaşımı daha da derinleştiren, disiplinler arası entegrasyonu güçlendiren ve küresel çeşitliliği artıran bir yönde ilerlemesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Bibliyometrik analiz, Dijital bağımlılık, Ebeveyn arabuluculuğu.

¹Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Arnavutköy Darülaceze Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İstanbul, E-posta: ipenunlu06@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7772-9762.

²Doç. Dr., Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, E-posta: karaagac.hakan@hotmail.com, ORCID:0000-0002-6586-5940.

³Doç. Dr., Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, E-posta: mustafa.karatas@ksbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0998-2552.

Parental Mediation and Digital Addiction: Bibliometric Keyword Analysis

Abstract

This study attempts to address the critical contexts between the concepts of digital addiction, which is one of the important social problems, and parental mediation, which is an essential coping strategy. In particular, the relationships between the two concepts and frequently used keywords in the scientific literature have been identified and explained. While the effective and efficient use of technology provides many conveniences in daily life, its excessive and unconscious use has led to the emergence of concepts such as problematic technology use, technology addiction, and digital addiction. The data set in this study was obtained from the Web of Science (WoS) database on 04.01.2025. The data set was created in line with the results obtained by searching the keywords themed “parental mediation” and “digital addiction” in the WoS database. In the analyses, the relationship between the keywords and other words was scanned, and the keywords with a frequency of at least 10 sources were included in the study. In this context, it is understood that there is an intensified relationship with the keywords adolescents, children, digital age, online media activities, online risks, problematic internet use, parenting style, protection-motivation theory, digital parenting, and problematic smartphone use. The rapidly developing nature of technology makes constantly updated strategies and policies important in parental mediation. It is recommended that future studies progress in a direction that further deepens the child-focused approach, strengthens interdisciplinary integration, and increases global diversity.

Keywords: *Bibliyometric analysis, Digital addiction, Family, Parental mediation.*

GİRİŞ

Teknolojinin etkili ve verimli bir şekilde kullanılması, günlük hayatta birçok kolaylık sağlarken, aşırı ve bilinçsiz kullanımı sonucu problemli teknoloji kullanımı, teknoloji bağımlılığı ve dijital bağımlılık gibi kavramların ortaya çıkmasına neden olmuştur (Doğan, 2013, s.17; Anderson vd., 2017, s. 433). Türkiye Bilimler Akademisi'nin (TÜBA) “Teknoloji Bağımlılığı Araştırması Raporu”nda, teknoloji bağımlılığı, kişinin teknolojiyi yönetmesi gerekirken teknolojinin kişiyi yönetmesi ve sık kullanılan teknolojik aletlere karşı konulmaz bir istek duyulması olarak tanımlanmıştır. Dijital bağımlılık ise; dijital cihazların kolaylaştırıcı etkileri ve alışkanlık haline getirici kullanım örüntülerinin olması sonucunda kontrolsüz kullanımın meydana gelmesi olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca belirli bir çevrimiçi davranışta aşırı tekrarlamalara düşülmesi, keyif alınması ve toleransın oluşması gibi durumların varlığı, dijital bağımlılığın, tüm bağımlılıklara işlevsel olarak eşdeğer olduğunu göstermektedir. (Dresp-Langley ve Hutt, 2022, s.3). Akıllı telefonlar, bilgisayarlar ve oyun konsolları gibi dijital cihazların aşırı ve zorlayıcı kullanımı bir bireyin günlük yaşamında olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Dijital bağımlılık genellikle sosyal medya, oyun oynama ve internette gezinme gibi çevrimiçi aktivitelere aşırı katılımı ilişkilendirilmektedir (Young, 1998, s.238; Ding ve Li, 2023, s.3).

Son yıllarda teknoloji alanındaki hızlı ilerlemeler ve dijitalleşmenin yükselişi, özellikle çocuk ve ergenler arasında teknoloji kullanımını artırmıştır (Przybylski ve Weinstein, 2019, s.58; Byrne, vd., 2021, s.12; Potas vd., 2022, s.1689). Bu nüfus grubu genellikle internet, cep telefonları, sosyal medya ve diğer cihazlar dahil olmak üzere yeni teknolojileri erken benimseyenler arasında yer almaktadırlar. Önceki nesillerin teknoloji kullanmayı daha büyük yaşlarda öğrendiği göz önüne alındığında, çocuk ve ergenlerin dijital çağ da doğmuş olmaları çevrimiçi ortamlara daha fazla maruz kalmalarına ve bu duruma daha kolay alışmalarına neden olmaktadır. Bu durum, onların teknolojiyle iç içe büyümelerini sağlamaktadır. Küçük yaşlardan itibaren televizyonla etkileşime geçen ve televizyonu bir eğlence aracı olarak benimseyen çocuklar, zamanla bilgisayar, internet ve cep telefonlarına ilgi duymaya başlamaktadır. Öğrenim gören çocuklar, yetişkinlere kıyasla dijital cihazlarla daha fazla etkileşim halindedir. Özellikle ergenlik çağındaki nüfusta, teknoloji okuryazarlığı hem

işlerin gerçekleştirilmesi hem de oyun oynamanın çok önemli olduğu bir kavram haline gelmiştir (Thorsteinsson ve Davey, 2014, s.16; Anderson, Steen ve Stavropoulos, 2017, s.433). Dijital teknoloji, özellikle çocuk ve ergenler için oyun oynama, iletişim kurma, müzik dinleme, alışveriş, sosyalleşme, eğitim ve bilgi edinme gibi pek çok alanda fayda sağlayabilmektedir.

Ancak öz düzenleme mekanizmaları (irade, istekleri erteleyebilme, duyguları kontrol etme ve düzenleme, benlik esnekliği, dikkat etme ve dikkati sürdürebilme kapasitesi vb.) tam gelişmemiş olan, çocuk ve ergenler dijital teknolojiyi bilinçsiz ve uygunsuz şekilde kullanabilmektedirler. Bu durum, psikolojik, fiziksel, bilişsel ve sosyal açıdan pek çok olumsuz etkiler yaratabilmektedir (Musluk ve Bolışık, 2009). Son yıllarda dijital cihazların kullanımının bu doğrultuda artması, bilim insanlarını ve ilgili kurumları, teknolojinin çocuklar ve gençler üzerindeki olumsuz etkilerini sorgulamaya yöneltmiştir (Şeker ve ark. 2023, s.330; Toklu Baloglu ve Caferoglu Akin 2024).

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ve Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU) tarafından hazırlanan ortak rapora göre, dünya genelinde okul çağındaki yaklaşık 1,3 milyar çocuk evde internet erişiminden yoksundur. Ancak, dijital cihazlara ve internete erişimi olan milyonlarca çocuğun aktif olarak teknoloji kullandığı bildirilmiştir (UNICEF ve ITU Raporu, 2020, s.2). Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) “Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2024” sonuçlarına göre; 6-15 yaş grubu arasındaki çocuklarda sosyal medya kullanım oranının %66,1, YouTube kullanımının % 96,3 ve cep telefonu/akıllı telefon kullanımının ise % 76,1 olduğu görülmektedir. Ayrıca çocuklarda internet kullanım oranının 2021 yılında %82,7 iken 2024 yılında %91,3'e yükseldiği görülmüştür (TÜİK, 2024). Teknolojinin çocuk ve gençler üzerindeki bu etkisi, çocuklarda bilişim teknolojileri kullanımlarının günlük yaşamlarında vazgeçilmez bir unsur haline gelmesine yol açmıştır.

Dijital bağımlılık üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde, çocuk ve ergenlerde dijital bağımlılığın daha yaygın olduğu ve bu yaş grubunun dijital cihazlara yönelmesinde çeşitli risk faktörlerinin etkili olduğu görülmektedir (Agarwal ve Kar, 2015, s. 171; Er, 2023; Topan ve ark., 2024, s.34). Bu risk faktörleri; aile içindeki sevgi, ilgi ve destek eksiklikleri (McDaniel et al., 2025,

s. 412), sağlıklı olmayan iletişim kalıpları, güven eksikliği (Kuss ve Griffiths, 2017, s.315; Huang, 2010, s. 242), ebeveynlerin kendi teknoloji kullanımlarının çocuklarına rol model olmaları (Domahidi vd., 2014, s. 110), yüksek aile geliri, liseye gitme, kırsal alanda yaşayan bir göçmen olma, madde kullanan arkadaşlar ve kardeşler, zayıf akademik performans, yoğun yenilik arayışları, düşük hayal kırıklığı toleransı (Nebhinani ve Kuppili, 2018, s.2), aile içi çatışmalar, düşük ebeveyn denetimi ve aile içindeki rollerin net olmaması (Liu vd., 2019, s.3; Wang vd., 2020, s.128), anksiyete ve depresyon (Twenge ve Campbell, 2018, s.272), dikkat eksikliği ya da hiperaktivite bozukluğu (DEHB) (Nikkelen vd., s. 2228), teknolojinin toplumda nasıl algılandığı, kültürel ve toplumsal faktörler (Ito vd., 2010, s. 30), yalnızlık hissi ve sosyal destek eksikliği (Primack vd., 2017, s. 6-7) ve dijital cihazlara kolay erişim (Rideout ve Robb, 2020, s. 22) şeklinde ortaya çıkabilmektedir.

Bireyin fiziksel, duygusal, sosyal ve bilişsel gelişiminin temelini atıldığı çocukluk dönemi ile kimlik gelişiminin belirginleştiği, bireylerin kendi benliğini anlamaya çalıştığı ergenlik döneminde teknoloji kullanımı sosyal ilişkiler, benlik algısı, bilişsel ve duygusal kimlik gelişimleri üzerinde önemli etkilere sahiptir (Steinberg, 2014; Anderson, Steen ve Stavropoulos, 2017, s.431). Bu durum, ebeveynlerin çocukların teknoloji ile olan etkileşimlerini yönetme gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu süreçte uygulanan yaklaşımlar, literatürde “ebeveyn arabuluculuğu” terimiyle ifade edilmektedir (Livingstone ve Helsper, 2008, s. 582). Dijital bağımlılığının önlenmesinde ebeveyn arabuluculuğu önemli bir faktör olarak görülmektedir (Sciacca vd., All, 2022, s.1-2; Nagy vd., 2023, s.424). “Ebeveyn arabuluculuğu” terimi, çocukların medya kullanımını yönlendirmeye yönelik ebeveyn-çocuk etkileşimlerini tanımlamak için kullanılmaktadır (Livingstone ve Helsper, 2008, s. 581). Bununla birlikte ebeveyn arabuluculuğu, çocukların internet ve dijital medya kullanımını yönlendirmeyi, düzenlemeyi ve bu kullanımın özelliklerini ve medya içeriğinin özelliklerini tartışmayı amaçlayan bir dizi ebeveyn uygulaması olarak görülmektedir (Livingstone vd., 2017, s.83; Warren, 2020, s.3). Ancak ebeveyn arabuluculuğu, yalnızca medya kullanımına yönelik kurallar belirlemekle sınırlı kalmayıp, çocukların bu kuralların gerekçelerini anlamalarına yardımcı olmayı ve medyanın olumsuz etkilerini azaltırken

olumlu yönlerini daha etkin bir şekilde kullanmalarını sağlamak için rehberlik etmeyi de kapsamaktadır (Livingstone ve Helsper, 2008, s.587).

Literatürde ebeveyn arabuluculuğu genellikle üç ana kategoriye ayrılmıştır: 1) Aktif arabuluculuk, ebeveynlerin çocuklarla birlikte medya içerikleri hakkında konuşması, tartışması, medya okuryazarlığını geliştirmesi ve çocukların medya içeriklerini daha bilinçli bir şekilde değerlendirmesini sağlamayı hedeflemektedir. Bu yöntem özellikle çocukların eleştirel düşünme becerilerini (yorumlama, analiz etme, çıkarım yapma, değerlendirme, açıklama, öz düzenleme vb.) geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Livingstone ve Helsper, 2008, s.590). 2) Kısıtlayıcı arabuluculuk, çocukların medya kullanımını sınırlaması veya kontrol etmesidir. Bu stratejide, harcanan zaman, kullanım yeri veya içerik (örneğin, şiddet veya cinsel içeriğe maruz kalmayı sınırlama) gibi medyanın kullanımını kısıtlayan kurallar geliştirilmesi vardır (Livingstone ve Helsper, 2008, s.591; Nikken ve Jansz, 2014, s. 256). 3) Ortak kullanım, ebeveynlerin çocuklarının medya kullanımına aktif olarak katılması ve medya içeriklerini birlikte deneyimlemeleridir. Bu stratejide ebeveynler, çocuklarla birlikte televizyon izlemek, video oyunları oynamak veya internette gezinmek gibi medya deneyimlerini paylaşır. Ayrıca bu stratejide, ebeveynlerin medya kullanımı sırasında olumsuz içeriklere anında müdahale ederek çocuklara rehberlik yapması söz konusudur (Padilla-Walker ve Coyne, 2011, s.706; Nikken ve Jansz, 2014, s.258). Bu sınıflandırmalar, medya kullanıma ilişkin kurallar koymanın ötesinde, sadece kısıtlamalarla sınırlı stratejileri değil, çocukların sağlıklı medya alışkanlıkları geliştirmelerine destek olmak için önemli bir çerçeve sunmaktadır. Ebeveyn arabuluculuğunun etkili bir şekilde uygulanabilmesi, bu kavramın boyutlarının ve stratejilerinin anlaşılmasını gerektirmektedir. Ebeveyn arabuluculuğunun literatürde yeteri kadar yer almaması ve buna yönelik akademik çalışmaların eksik olması araştırmanın başka bir problem boyutunu oluşturmaktadır. Bu doğrultuda alan yazınında aile arabuluculuğunun özellikle dijital bağımlılık ekseninde ele alınması çalışmanın başka bir özgün tarafını oluşturmaktadır.

Ebeveyn arabuluculuğu stratejilerinin uluslararası literatürde geniş bir yer bulduğu ve ailelerin çocuklarının dijital alışkanlıklarını kontrol etmede kullandığı stratejilerin akademik yayınlara yansımalarının hangi boyutlarda

olduğunu anlama durumu çalışmanın önemini arttırmaktadır. Ayrıca ulusal akademik alanda ebeveyn arabuluculuğuna ilişkin yeni araştırmalara yol gösterme noktasında önemli değerlendirmelerin sonraki araştırmacılara aktarılmasında önemli rol oynayacağı değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada önemli sosyal sorunlardan birisi olan dijital bağımlılık ile önemli bir baş etme stratejisi olan ebeveyn arabuluculuğu kavramları arasındaki önemli bağlamlar ele alınmaya çalışılmıştır. Özellikle bilimsel literatürde iki kavram ile sıkça kullanılan anahtar kelimelerin tespit edilerek bunlar arasındaki ilişkiler açıklanmaya çalışılmıştır. Bu ilişkiyi anlamak için bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak Web of Science (WoS) veri tabanında bulunan araştırmalardan yararlanılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın soruları şu şekilde geliştirilmiştir:

1. Dijital bağımlılık ve ebeveyn arabuluculuğu ile ilgili WoS tabanında en çok araştırılan anahtar kelimeleri nelerdir?
2. Dijital bağımlılık ve ebeveyn arabuluculuğu ile en çok araştırılan anahtar kelimeler arasındaki ilişkiler uluslararası literatürde nasıl ele alınmıştır?
3. Dijital bağımlılık ve ebeveyn arabuluculuğu ile kullanılan anahtar kelimelerin söz konusu kavramlarla ilişkileri nasıl açıklanmıştır?

Literatür tarandığında aile (Meng vd., 2025; Meseguer-Sánchez vd., 2020), ebeveyn (Salido vd., 2024), çocuk (Guo, 2022; Song vd., 2023), ergen (Urbán vd., 2024; Chen vd., 2024) ve teknoloji bağımlılığı (Cheng vd., 2025; Khan ve Khan M., 2022) gibi konularda çeşitli yöntemler ile bibliyometrik analiz çalışmalarının gerçekleştirildiği fakat “ebeveyn arabuluculuğu” odağında “dijital bağımlılık” konusunun ele alınmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum, ilgili iki kavramın birlikte ele alınmadığını ve aralarındaki ilişkinin açıklığa kavuşturulmasının önem taşıdığını göstermektedir. Bu araştırmanın temel amacı, dijital bağımlılık ile ebeveyn arabuluculuğu kavramları arasındaki ilişkiyi bibliyometrik analiz yöntemi aracılığıyla ortaya koymaktır. Bunun yanı sıra, söz konusu kavramların araştırmalarda sıklıkla kullanılan diğer anahtar kelimelerle bağlantılarının incelenmesi ve elde edilen kavramlarla ilişkilerinin analiz edilmesi de çalışmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır.

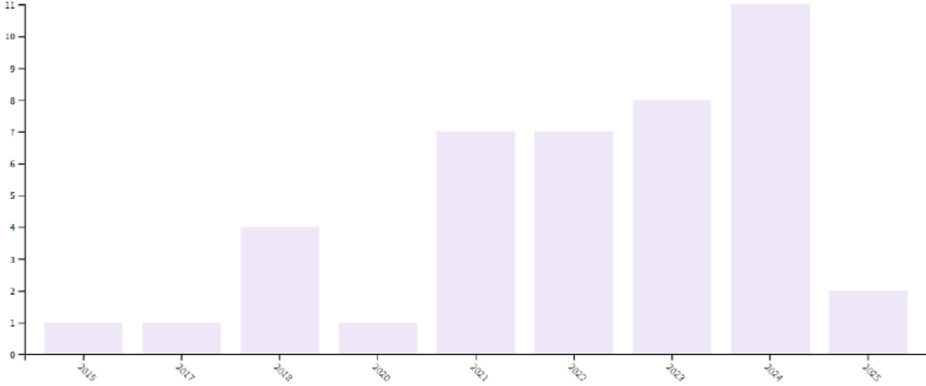
YÖNTEM

Bu çalışmadaki veri seti, 04.01.2025 tarihinde WoS veri tabanından elde edilmiştir. WoS veri tabanı, bibliyometrik analizin en iyi kullanılabileceği veri tabanıdır. Bibliyometrik analiz, belirli bir alandaki literatürün ve bilimsel kalitenin gelişimini değerlendirmek için kapsamlı araştırma koleksiyonunu nesnel ve nicel bir bakış açısıyla keşfetmeye, düzenlemeye ve analiz etmeye yardımcı olur (Merigo vd., 2016, s. 562).

Bu çalışmada bibliyometrik analizin tercih edilmesindeki ana nedenlerden birisi araştırmacıların, bir konu ile ilgili olarak makale ve dergi performanslarında ortaya çıkan eğilimleri, metodolojileri ve araştırma bileşenleri ile ilgili bilgi sahibi olmanın yanında araştırılan konunun entelektüel yapısının literatürdeki yerini anlamaları için kullanılmasıdır (Donthu vd., 2021, s.838). Bibliyometrik analizlerde atıf analizi (citation index), bibliyografik eşleştirme, ortak atıf analizi (cocitation) ve bibliyometrik haritalama yöntemleri kullanılabilmektedir. Bibliyometrik analizi performans analizi ve haritalama analizi olarak ikiye ayrılabilir. Performans analizinde, ülke ve yazar bazında yayın ve atıf sayıları ile sık kullanılan kelimelerin tespiti gibi sayısal hesaplamalar yapılmaktadır. Haritalama analizinde ise değişkenler arasındaki ilişki ortaya çıkmaktadır. Haritalandırma analizinde atıf analizi, bibliyometrik eşleştirme, ortak kelime analizi ve ortak yazarlık analizi kullanılmaktadır (Verma ve Gustafsson, 2020, s. 257).

Araştırmanın evrenini WoS veri tabanında bulunan ve “ebeveyn arabuluculuğu” odağında “dijital bağımlılık” konulu yayınlar oluşturmaktadır (N: 74). Araştırmanın örneklem kümesinin belirlenebilmesi için amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın evreni yıl, indeks, yayın türü ve erişim türü boyutlarında sınırlandırılmış; araştırmaya 2015-2025 yılları arasında SSCI indekste yayınlanan açık erişim makaleler dahil edilmiştir (N: 42). Böylece, alanda en fazla akademik etki yaratan ve hakemli değerlendirme sürecinden geçen bilimsel yayınların analiz edilmesi hedeflenmiştir. Aynı zamanda yıllara göre elde edilen verilerde söz konusu anahtar kelimeler ile ilgili en fazla bilimsel yayınların 2023-2024 yıllarında oluşturulduğu görülebilmektedir (Tablo-1).

Tablo 1. Yıllara Göre “Parentel Mediation” (Ebeveyn Arabuluculuğu) ve “Digital Addiction” (Dijital Bağımlılık) Bağlantılı Yayın Dağılımı

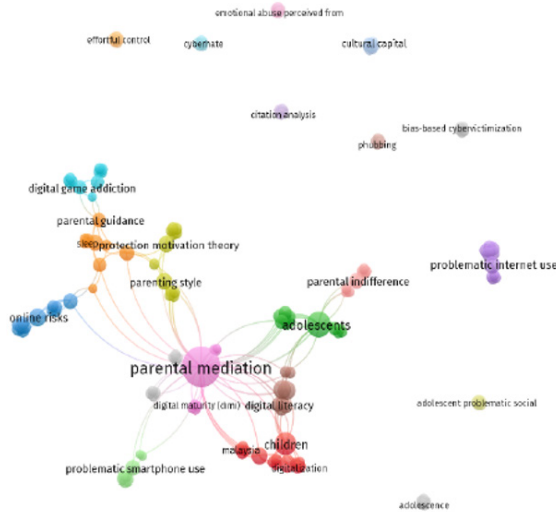

Gerçekleştirilen bu araştırmanın veri toplama süreci Ocak 2025 tarihinde gerçekleştirilmiş olup veri toplama sürecine başlanmadan önce araştırma konusu ile ilgili literatür taranmış ve araştırmanın amacını en iyi yansıtacağı düşünülen anahtar kelimeler seçilmiştir (“parental mediation” (Ebeveyn arabuluculuğu) ve “digital addiction” (dijital bağımlılık)). Seçili anahtar kelimeler ile bağlantılı yayınların tespit edilebilmesi için Web of Science veri tabanı kullanılmıştır. Normal kullanıcılar için WoS veri tabanına erişimin sınırlı olması nedeniyle “Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi” üyeliği ile veri tabanına sınırsız erişim sağlanmıştır.

Araştırma kapsamında seçilen anahtar kelimeler “Topic” seçeneğiyle WoS veri tabanında taranmıştır. Bu seçenek ile başlık, özet ve anahtar kelimelerinde “parental mediation” ve “digital addiction” kelimelerinin kullanıldığı yayınlar filtrelenmiştir. Elde edilen sonuçlar “Document Types”, “Web of Science Index”, “Open Access” ve “Publication Years” filtreleri kullanılarak örneklem kümesinde sıralanan ölçütlere göre sınırlandırılmıştır. Filtreleme aşamasının tamamlanmasının ardından uygun görülen yayınlara ait bibliyografik bilgiler, “Export – Tab Delimited File” seçeneği ile dışa aktarılmıştır. Ayrıca analiz sürecine geçilmeden önce veri temizleme işlemleri gerçekleştirilmiş; mükerrer

kayıtlar çıkarılmış ve eksik veriye sahip girdiler elenerek analiz için veri seti oluşturulmuştur.

WoS veri tabanından elde edilen veriler, VOSviewer (sürüm 1.6.19) yazılımı aracılığıyla analiz edilmiştir. Bu süreçte öncelikle VOSviewer ara yüzünde “Create a Map Based on Bibliographic Data” seçeneği tercih edilmiş; ardından “Read Data from Bibliographic Database Files” komutu kullanılarak WoS veri tabanından dışa aktarılan 42 makaleye ait bibliyografik veri dosyası programa aktarılmıştır. Gerçekleştirilen bu araştırmada yayınlarda yer alan anahtar kelimeler arasındaki kavramsal ilişki ağlarının ve yoğunlukların incelenmesi amacıyla “birlikte geçme (Co-occurrence)” analizi yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca, kavramsal haritanın daha anlamlı ve odaklı bir görselleştirme sunabilmesi için anahtar kelimeler en az on bağlantıya sahip olacak biçimde filtrelenmiş, normalizasyon için “association strength” yöntemi, görselleştirmede ise “LinLog/Modularity” tabanlı yerleşim tercih edilmiştir. Bu kapsamda elde edilen bibliyometrik ağlar üzerinden kavram kümeleri (clusters) ve bağlantı yoğunlukları (link strengths) belirlenmiştir. WOSviewer programı ortamında yapılan analizde anahtar kelimelerin bağlı olduğu 23 kategori ve bunlarında bağlı olduğu 117 anahtar kavramın olduğu görülmüştür. Kavramlar arası ilişki görseli Şekil.1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Kavram Haritası

Analizlerde anahtar kelimelerin diğer kelimelerle ilişkisi taranarak, ilişki sıklığı en az 10 kaynak olan anahtar kelimeler çalışmaya dahil edilmiştir. Bu kapsamda ergenler, çocuklar, dijital çağ, online medya aktiviteleri, çevrimiçi riskler, problemlı internet kullanımı, ebeveynlik biçimi, koruma-motivasyon teorisi, dijital ebeveynlik ve problemlı akıllı cep telefonu kullanımı anahtar kelimeleri ile yoğunlaşan bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda araştırmada ebeveyn arabuluculuğu ve dijital bağımlılık ile ilgili bulgularan anahtar kelimelerin ilişkileri ele alınmıştır. Şekil-1 de verilen kavram haritasında da görüldüğü gibi ebeveyn arabuluculuğunun yakın ilişkide olduğu anahtar kelimelerin yakınlık ve uzaklık dereceleri verilmiş olup, adölesanlar, telefonların sorunlu kullanımı ve ebeveynlik türleri ön plana çıkan olgular olmuştur.

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde ebeveyn arabuluculuğu ile dijital bağımlılık ile WoS veri tabanındaki makalelerde en çok kullanılan anahtar kelimelerin ilişkisi üzerine bulgular yer alacaktır. Dijital bağımlılık ve ebeveyn arabuluculuğu ile sık kullanılan anahtar kelimeler ve beraber kullanıldıkları makale sayısı Tablo 2.'de gösterilmiştir. Tablodaki sonuçlar, en güçlü bağlantıların “ergenler” ve “çocuklar” kavramlarında yoğunlaştığını, dolayısıyla araştırmaların ağırlıklı olarak bu gruplara yöneldiğini göstermektedir. “Dijital çağ” ve “çevrimiçi medya aktiviteleri” kavramlarının öne çıkması, dijital ortamların günlük yaşam ve sosyal etkileşimlerle yakın ilişkisini ortaya koymaktadır. “Çevrimiçi riskler” ve “problemlı internet kullanımı” gibi kavramlar ise, dijital deneyimlerin güvenlik ve psikososyal boyutlarla birlikte değerlendirildiğini işaret etmektedir. Ayrıca “ebeveynlik biçimi”, “dijital ebeveynlik” ve “koruma-motivasyon teorisi” kavramlarının öne çıkması, ebeveyn arabuluculuğunun farklı teorik temeller üzerinden ele alındığını göstermektedir.

Tablo 2. Anahtar Kelime ve Makale Bağlantı Sayısı Tablosu

Anahtar kelime	Makale bağlantı sayısı
Ergenler	32
Çocuklar	27
Dijital çağ	22
Çevrimiçi medya aktiviteleri	22
Çevrimiçi riskler	21
Problemlili internet kullanımı	20
Ebeveynlik biçimi	19
Koruma-motivasyon teorisi	18
Dijital ebeveynlik	17
Problemlili akıllı cep telefonu kullanımı	17

Ergenler

Elde edilen verilerde en fazla eşleşmenin ve bağlantının olduğu anahtar kelimenin ergenler olduğu görülmüştür. Ergenlerde ki dijital bağımlılık kalıplarına bakıldığında siber ilişkilerin yaygın hale gelebildiğini, bununla birlikte oyun ve dijital sosyal hayatın baskınlığının arttığı görülebilmektedir (Mutimmatul, Wibawa ve Ekawati, 2018). Adolesan gruplarda duygusal gelişimlerin ön plana çıktığı zamanlarda bazı dijital uygulamalara ulaşmalarının bu grupta karakter değişikliklerine yol açabildiği görülebilmektedir. Dijital oyunların ya da uygulamaların bazı özellikleri ve kullanıcılara sundukları hisler, dijital oyun bağımlılığını arttıran önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bu faktörler ve adolesanlara aşıl原因an duygular, kullanıcıların uzun soluklu oyun sürelerine neden olmakla birlikte dijital bağımlılığa yol açabilmektedir (Irmak ve Erdoğan, 2016, s.3).

Ebeveyn arabuluculuğu kapsamında, ergenler açısından ele alınan en önemli yöntemin “ortak kullanım” olduğu görülmüştür. “Ortak kullanım” ebeveynlerin ve ergenlerin eleştiriye başvurmadan önce internet tabanlı uygulamalara beraber erişimlerinin sağlanması anlamına gelmektedir. “Birlikte izleme” terimi, bir filmi izlemek gibi, bir internet akışını beraber takip etmek, bir dijital oyunu beraber oynamak anlamına da gelebilmektedir (Nielsen vd., 2019). Bir başka kaynağa göre ise dijital ortamlardaki içeriklerin

kontrolünde ebeveyn arabuluculuğunun kullanımının adolesanlar üzerinde diğer yöntemlere göre daha etkili olduğu anlaşılmıştır (Griffiths vd., 2016, s.2).

Çocuklar

Dijital bağımlılık odağında en savunmasız grupların başında çocuklar gelmektedir. Çocuklar, genellikle elektronik cihazları oyun oynamak ya da video izlemek için kullanmaktadırlar. Çoğu cihazın kullanımına olumlu olarak bakılmasına rağmen, bu araçların aşırı ya da yanlış kullanımı akademik, psikolojik, sosyal ve fiziksel problemlere neden olabilmektedir (Hawi, vd., 2019, s.773). Dijital cihazlar, taşınabilir hale gelmesi ve yaşamın her alanına girmesi ile birlikte özellikle çocukların görsel olarak ilgisini çekmeye başlamıştır. Dijital cihazların mobil hale gelmesi ile birlikte çocuklarda da dijital bağımlılık seviyesi yükselmeye başlamıştır. Bu durumun çocukların sağlık, duygusal iyi oluş, bilişsel performans, beyin fonksiyonu ve yapısına zarar verdiği görülebilmektedir (Ding vd., 2023, s.12).

Mobil cihazların en fazla 2-8 yaş arasındaki çocuklarda etkili olması ile birlikte bu durumun ebeveynleri doğrudan etkilediği ve teknolojinin aile ortamını doğrudan ya da dolaylı olarak etkilediği anlaşılmaktadır (Zaman ve Mifsud, 2017, s.3). Bu durumdan dolayı çocuklar ile ebeveynlerin bu süreci yürütmesi, çocukların gelişimleri ve çocuk-ebeveyn ilişkisinin gelişimi için büyük önem arz etmektedir. Çocukların dijital bağımlılığını önlemek açısından, ebeveyn arabuluculuğunun, koruma ve davranışlara müdahale etme gibi stratejik bir rolü bulunmaktadır. Ebeveyn arabuluculuğu ve dijital bağımlılık ile ilgili olarak önemli bir veri ise çocukların ve ebeveynlerin cinsiyetinin ebeveyn arabuluculuk stratejilerini doğrudan etkilediğidir. Ebeveynlerin yaşadığı toplumun kültürel yapısı, ebeveynlerin rollerinde etkin bir rol oynamaktadır. Ebeveynlerin bazı stratejilerde yetersiz olmaları çocukların internet ve teknoloji araçlarından yararlanma ve etkilenme oranını doğrudan etkilemektedir (Üstündağ vd., 2021, s. 706).

Dijital Çağ

Dijital teknolojilerin 21. yüzyılda baskın hale gelmesi ile birlikte yaşamın tüm alanlarında köklü değişiklikler oluşmaya başlamıştır. Birçok alanda dijital değişikliklerin hissedilmesi yeni bir çağa girildiğinin de göstergesi

olabilmektedir. Bu da dijital çağdır (Saykılı, 2019, s.12). Dijital çağın getirdikleri ile birlikte toplumda kültürel ve sosyal boyutta birçok değişikliğin olduğunu da söylemek mümkündür. Ancak dijital araçların kullanımının kolay hale geldiği bu çağda, dijital bağımlılığında kendini hissettirdiği söylenebilir. Alan yazınına bakıldığında veri toplamadan sinemaya, yüksek öğrenimden tüketime, eğitim ve öğretim araçlarından kaynaklara ulaşım kadar dijital çağın getirdiği kolaylıklar ve değişiklikler görülebilmektedir. Dijital çağda kullanımı yaygınlaşan cihazların dijital bağımlılığı arttırdığı söylenebilir. Bu konuda yaygın şekilde şikayetleri olan ebeveynlere, uzmanlar, cihaz kullanımını takip etme ve “aile zamanında” yapılması gerekenler ile ilgili bilgiler aktarmaktadırlar (Rugai ve Hamilton-Ekeke, 2016, s.19). Dolayısıyla ailelerin dijital çağda bazı teknolojik süreçleri kontrol etmesi ile ilgili problemlerin ortaya çıktığı söylenebilir.

Dijital çağda ebeveyn olmanın en büyük zorluklarından birisi ergenlerin ve çocukların dijital ortamlarda ne yaptıklarını bilmemeleri ile birlikte bu konuda izleyecekleri stratejilerin neler olduğu yönündeki rehberlik eksikliğidir (Adigwe, 2021, s.14). Dijital çağın getirdiği değişiklikler kapsamında aile üyelerinin dijital ortamdaki değişikliklere nasıl tepki gösterdiği ve rollerinin neler olduğunun anlaşılmasında sorunlar yaşanabilmektedir (Durak ve Kaygin, 2020). Bundan dolayı dijital çağ boyutunda ebeveyn arabuluculuğu ile rollerinin dengelenmesi büyük önem taşımaktadır.

Çevrimiçi Medya Aktiviteleri

Yapılan analizlerde bir diğer önemli durumun çevrimiçi medya aktiviteleri olduğu görülebilmektedir. Son yıllarda çevrimiçi medya aktivitelerinin artışı ile birlikte sosyal medya tüketiminin (sosyal medya, online oyun, internet gezintisi vb.) de ciddi boyutlara ulaştığını söylemek mümkündür. Bu durumun gençler ve çocuklar arasında giderek yaygınlaştığı anlaşılmaktadır (Shin vd., 2022, s.12). Çevrimiçi medya aktivitelerinde şu an için en fazla tercih edilen alan online oyun ortamlarıdır (Adigwe, 2021, s.9). Sosyal medya aktivitelerini, sanal ortamdaki iletişim olarak nitelemek de mümkündür. Bundan dolayı sosyal medya ortamlarında yapılan paylaşımlar, paylaşımlara yapılan yorumlar, hesap takibi, video görüntülemeleri, abonelikler vb. işlemlerde çevrimiçi sosyal medya aktivitesi olarak görülebilir (Dutta ve Chakraborty, 2022, s.13).

Çevrimiçi medya aktivitelerinde sık kullanılan uygulamalar dijital bağımlılığa neden olabilmektedir. Özellikle keyfiyet ya da heyecan veren uygulamaların kullanılması kademeli olarak dijital bağımlılığı beraberinde getirebilmektedir. Çevrimiçi olmayan durumlarla ilgili merak ya da sosyal çevrenin etkileri de dijital bağımlılığı arttırabilmektedir (Flannery, 2019, s.3). Çevrimiçi medya aktivitelerinin özellikle çocukların üzerindeki etkisini kontrol altına alma noktasında ebeveyn arabuluculuğu stratejileri büyük öneme sahiptir (Hong, 2021, s.23).

Çevrimiçi Riskler

Adölesanların ve çocukların dijital bağımlılığının artması durumunda birçok çevrimiçi riske (çevrimiçi taciz, yetişkin içerikler, travma bırakıcı açık içeriklere erişim) maruz kalabilmektedirler (Maghsoudi vd., 2020, s.17). Çevrimiçi riskler ile ilgili yapılan bir araştırmada kategoriler, taciz ve siber zorbalık, özel hayatın ve kişisel verilerin gizliliğine ilişkin ihlaller, tacizler ve siber saldırılara maruz kalma ve beklenmeyen açık bir içeriğe maruz kalma başlıkları altında belirlenmiştir (Pinter vd., 2017, s.357).

Ebeveyn arabuluculuğu noktasında çevrimiçi risklerle ilgili olarak öne çıkan durumlardan birisi, çevrimiçi risk yönetimidir. Ebeveynlerin dijital ortamlarla ilgili algı düzeyinin çevrimiçi riskleri algılamalarında önemli olduğu değerlendirilmektedir. Bundan dolayı çevrimiçi meydana gelebilecek risklerin olasılıkları ve ciddiyeti ile ilgili farkındalık düzeyi ön plana çıkabilmektedir. Dolayısıyla çevrimiçi ortamlarla ilgili bilgisi az olan ebeveynlerin bu durumu yönetme becerileri daha da sınırlı olabilmektedir. Çevrimiçi risklerin farkında olan ve algılama düzeyi yüksek olan ebeveynlerin ise ebeveyn arabuluculuğu yöntemleri ile süreci daha iyi yönettikleri görülebilmektedir (Helsper vd., 2024, s.13).

Problemli İnternet Kullanımı

İnternet kullanımının fazla yapılması ya da internetin problemli şekilde kullanımı psikolojik sorunlara ya da kişisel yaşamın düzensizliğine sebep olabilmektedir (Ruckwongpatr vd., 2022, s.12). Problemli internet kullanımı ile ilgili araştırmaların odağının genel olarak “internet oyun bağımlılığı” olduğu anlaşılmıştır. Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı'nın (DSM)

beşinci versiyonunda, internet oyun bağımlılığı, sürekli oyun oynamanın bir sonucu olarak günlük yaşam becerilerinde meydana gelen bozukluklar olarak kayda geçmiştir (Anderson vd., 2017, s.435). Dijital bağımlılık ile problemli internet kullanımı arasında paralel bir ilişki bulunabilmektedir. Dijital bağımlılığın hızla yaygınlaşması ve bireyler üzerinde sosyal, duygusal ve davranışsal olarak çok sayıda olumsuz etkiye sahip olması nedeniyle birçok boyutta incelenmesi ve araştırılması gerekmektedir. Bu boyutlardan en önemlilerinden birisi de problemli internet kullanımıdır (Kaya vd., 2023, s. 30).

Problemli internet kullanımı, uyku bozukluklarına, akademik performans düşüklüklerine, özyeterliliklerde (davranışlar üzerinde kontrol yeteneği) düşüklüğe, akran ilişkilerinde zorluklar yaşanmasına, ergen ve çocukların gelişimsel uyumlarında sorunlar meydana gelebilmesine neden olabilmektedir. Bu tür durumlarda aile, problemli internetin kullanımı noktasında çevresel bir faktör olarak önemli bir rol oynar. Özellikle yaşamın birçok alanında olduğu gibi dijital ortamların aileyi etkilemesi ile birlikte (eğitim vs.) ebeveyn arabuluculuğunun önemi ön plana çıkmaktadır. Ebeveynler problemli internet kullanımının olumsuz etkilerini en aza indirmek için çocukların çevrimiçi katılım gösterdikleri ortamları takip etmek ve katılımlarını kontrol etmek isteyebilir. Problemli internet kullanımını önleme açısından çocukların çevrimiçi faaliyetlerini düzenlemek, yönlendirmek ve korumak isteyen ebeveynler birtakım faaliyetleri ve stratejileri uygulayabilirler (Liu vd., 2023, s.4).

Ebeveynlik Biçimi

Ebeveynlik biçiminin, adolesanların ya da çocukların okul başarısı, akran ilişkileri, sosyal çevre ilişkileri vb. birçok yaşam alanına etki ettiği söylenebilir. Çeşitli durumlarda ebeveyn-çocuk etkileşiminin temellerini ebeveynlerin kendilerine yönelik tutumları, onlar ile ilgili uygulamaları ve sözel olmayan ifadeleri oluşturmaktadır (Johari Talib ve Mamat, 2011, s.17). Dijital bağımlılık ile yapılan birçok araştırmada iki önemli etken faktör ön plana çıkmaktadır. Bunlar; ailenin sosyoekonomik durumu ve ebeveynlik biçimleridir. Ebeveynlik tarzları ile dijital bağımlılığı derinlemesine inceleyen bir çalışmada inkârcı ve aşırı müdahaleci ebeveynlik biçimlerini izleyen ailelerdeki bireylerin dijital

bağımlılıklarının arttığı anlaşılmıştır (Yu, 2015, s.1062). Bununla beraber aşırı koruyucu ebeveynlik biçimlerinin olduğu ailelerde de dijital bağımlılıkların olduğu yönünde araştırma bulguları vardır (Guo vd., 2023, s.1573). Ebeveynlik biçiminde ailelerin izleyecekleri stratejilerin adolesanlarda ve çocuklarda dijital bağımlılığı etkileyeceği değerlendirilebilir.

Ebeveynlerin dijital bağımlılık ile başetme stratejileri doğrudan çocuklarla ilişkilerine ve onlara olan davranışlarına bağlıdır. Bu doğrultuda dijital bağımlılık ile başetmede farklı ebeveynlik biçimlerini deneyen ailelerde daha olumlu sonuçların olduğu ve daha verimli arabulma yolları buldukları görülebilmektedir (Beyens vd., 2019, s.243).

Koruma-Motivasyon Teorisi

Koruma motivasyon teorisinde, birey, deneyimlenmeyen tehdit ya da engel ile karşılaştığında, daha önceki bilgi, beceri ve deneyimlerine göre söz konusu duruma ilişkin tehdit değerlendirme sürecine girer (Kavıracı vd., 2021). Kısaca koruyucu davranışları tahmin etmek olarak anlaşılabılır. Koruma motivasyon teorisinde ki bir diğer önemli nokta ise koruyucu davranışların benimsenmesi ya da benimsenmemesine yönelik tahminlerin olmasıdır (Ezari vd., 202, s.4). Dijital ortamlarda fazla zaman harcamanın bağımlı olma ya da sorunlu kullanma gibi durumlara neden olmasına yönelik ebeveynlerin koruma motivasyonu içine girebilecekleri değerlendirilmektedir (Karmakar, 2020, s.9).

Dijital ortamlarda istenmeyen içerikler ile karşılaşma ihtimali ve bunlarla ilgili tehdit değerlendirmesi yapılması durumunda koruma motivasyonu içerisinde bulunulabilir. Bu durumda bir takım ebeveyn arabuluculuğu stratejileri devreye girebilir (Boniel-Nissim vd., 2020, s.44). Koruma motivasyonu kapsamında ebeveynlerin değerlendirme süreci ile ilgili dijital becerilerinin yeterliliğide önemlidir. Bu şekilde arabuluculuğu daha iyi yapmak için gerekli risk değerlendirmesini yaparak ona göre davranış stratejisi geliştirebilirler (Iqbal vd., 2021, s.4).

Dijital Ebeveynlik

Dijital ebeveynlik, çocukların dijital ortamdaki faaliyetlerini anlama, destekleme ve düzenlemeyi amaçlayan ebeveynlik uygulamaları ya da

davranışları olarak açıklanmaktadır (Modecki, 2022, s.1675). Dijital ebeveynlik ve ebeveynlerin dijital öz yeterlilikleri erken ergenlik döneminde dijital bağımlılığı etkileyen faktörlerdir (Karakuş ve Ocak, 2019, s.133). Dijital ebeveynlik üzerine yoğunlaşan çalışmalarda ebeveynlerin dijital ortamlarda fazla zaman harcayan çocukları ile ilgili “arabuluculuk” stratejilerine yöneldikleri görülebilmektedir (Benedetto ve Ingrassia, 2021, s.128).

Ebeveyn arabuluculuğu ile dijital ebeveynlik arasındaki ilişkiye bakıldığında, ebeveynlerin ekonomik sosyal ve kültürel alt yapılarının önemli belirleyiciler olduğu anlaşılmaktadır. Dijital bağımlılığın önlenmesi noktasında dijital ebeveynliğe hazır olma durumları ve dijital ebeveyn arabuluculuğu stratejilerini bilmeleri büyük önem arz etmektedir (Zhao vd., 2023, s.12).

Problemli Akıllı Cep Telefonu Kullanımı

Günlük hayatta sıkça kullanılan akıllı cep telefonlarının kullanımı dijital bağımlılığın artmasında önemli bir araç haline gelmiştir. Akıllı cep telefonu, kullanımına dikkat edilmediğinde birçok riski beraberinde getirebilecek bir teknoloji olabilmektedir. Birçok kaynağa erişimde eski yöntemleri terk ederek ihtiyaçları karşılama noktasında zamanla tek alternatif olan cep telefonlarının oyun oynama, iletişim kurma gibi aktivitelerin yanında temel ihtiyaçları karşılayan bir teknoloji olması ister istemez insanları bağımlı hale getirebilmektedir (Busch ve McCarthy, 2021, s.12). Cep telefonundan kaynaklanan dijital bağımlılığın olması sonucunda sosyal ilişkilerde bozukluklar, fiziksel sorunlar, duygusal semptomlarda bozukluklar ve kişisel gelişimde sorunlar yaşanabilmektedir (Horwood ve Anglim, 2018, s.351). Dijital bağımlılığı arttıran faktörler ile ilgili yapılan bir araştırmalarda iki önemli durumun sıklıkla ön plana çıktığı görülmektedir: dijital oyun bozukluğu ve akıllı cep telefonu kullanımı (Ding vd., 2023, s.17). Akıllı cep telefonlarının kullanımı özellikle 10 yaş ve altı çocuklarda hızlı yaygınlaşırken yine dijital bağımlılık ile ilgili en büyük risk grubunu bu yaştan oluşturduğu görülmektedir. Bu yaş aralığı ile yapılan araştırmalarda aktif ve kısıtlayıcı ebeveyn arabuluculuğunun etkili bir yöntem olduğu anlaşılmıştır (Yang vd., 2022, s.12).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, ebeveyn arabuluculuğu ve dijital bağımlılık ilişkisini bibliyometrik analiz yöntemiyle inceleyerek alandaki temel araştırma trendleri, kavramsal ağlar ve gelecek çalışmalar için kritik boşluklar ortaya konmaya çalışılmıştır. WoS veri tabanından 2015-2025 yılları arasında yayınlanan 42 makale üzerinden yapılan analizler, dijital bağımlılığın özellikle ergenler ve çocuklar üzerindeki etkilerinin, ebeveyn arabuluculuğu stratejileriyle nasıl yönetilebileceğine dair önemli ipuçları sunmaktadır.

Analiz sonuçları, “ebeveyn arabuluculuğu” ve “dijital bağımlılık” anahtar kelimelerinin 2023-2024 yıllarında öne çıktığını göstermektedir. Akademik çalışmalarda bu artış, günümüzdeki teknolojik ilerlemelerin aile içi dinamikleri dönüştürmesiyle ilişkilendirilebilir. Bu artış, dijital teknolojilerin hızla evrilmesi, pandemi sonrası dijitalleşmenin daha da hız kazanması ve aile içi medya yönetimi stratejilerinin yeniden sorgulanması gibi küresel dinamiklerle paralellik arz etmektedir. Yakın dönemde konuyla ilgili akademik çalışmaların artması, konunun güncelliğini ve akademik çevreler tarafından önemsendiğini işaret etmekte, aynı zamanda ebeveyn arabuluculuğunun dijital bağımlılığı önlemede ne kadar etkili olduğu ve aile içi iletişimi nasıl şekillendirdiğinin güncel araştırmalarda önemli bir tartışma konusu haline geldiğini göstermektedir.

Çalışmada elde edilen önemli bir diğer bulgu, anahtar kelime analizleriyle ortaya konan tematik yoğunlaşmadır. Analiz sonuçlarına göre en fazla bağlantı “ergenler”, “çocuklar”, “dijital çağ”, “çevrimiçi medya aktiviteleri” ve “çevrimiçi riskler” gibi kavramlarda yoğunlaşmıştır. Bu bulgular, sadece betimsel veriler sunmaktan öte, alan yazında sıklıkla vurgulanan belirli ilişkisel örüntüleri desteklemektedir. Örneğin Nikken ve Jansz (2014, s. 263), ergenlerde dijital medya kullanımıyla ebeveyn müdahalesi arasındaki ilişkinin hem çatışma düzeyini hem de medya tüketim alışkanlıklarını etkilediğini belirtmiştir. Aynı şekilde Potas ve arkadaşları (2022, s.1689), ortak medya kullanımının ebeveyn-çocuk ilişkisini güçlendirdiğini ve problemli medya kullanımını azaltabileceğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, bibliyometrik grafiklerdeki yüksek eşleşmeler sadece sıklığı değil, bu ilişkilerin teorik ve uygulamalı önemini de yansıtmaktadır. Dolayısıyla grafiksel çıktılar, yalnızca trendleri

değil, aynı zamanda ebeveyn arabuluculuğunun hangi bağlamlarda etkili olabileceğine dair kuramsal çıkarımlar da sunmaktadır.

Çalışmada en fazla eşleşmenin ve bağlantının olduğu anahtar kelime ergenlerdir. Ergenlik döneminin kimlik arayışı, sosyal onay ihtiyacı ve özerklik çatışmaları gibi dinamikleri, dijital platformların bu yaş grubunda bağımlılık riskini artırdığına işaret etmektedir. Ebeveyn arabuluculuğu kapsamında “ortak kullanım” stratejisinin ergenlerle iletişimi güçlendirdiği öte yandan kısıtlayıcı stratejilerin ergenlerde gizli kullanım davranışlarını tetikleme riski nedeniyle ebeveynlerin dengeli bir yaklaşım benimsemesi gerekliliğini vurgulamaktadır (Padilla-Walker ve Coyne, 2011, s.713; Byrne, vd., 2021, s.12). Bu bağlamda, ergenlerin özerklik ihtiyacını göz ardı etmeyen ancak sınırları da belirleyen hibrit stratejilerin geliştirilmesi önerilebilir.

Araştırma trendlerine bakıldığında ergen odaklı çalışmalarla birlikte çocuk odaklı çalışmaların da olduğu görülmektedir. Özellikle erken çocukluk döneminde dijital alışkanlıkların kökleşmesi biyopsikososyal açıdan çocuklar için riskler oluşturabilmektedir. Örneğin Ding ve arkadaşları (2023, s.18), okul öncesi çocuklarda tablet kullanımının dil gelişimini geciktirebileceğini belirtmiştir. Bu bulgu, ebeveynlerin çocukların ekran sürelerini yönetirken yaşa özgü stratejiler benimsemesi gerektiğini göstermektedir. Çocuk ve ergenlerde teknoloji bağımlılığında sadece bireysel faktörlerin değil aynı zamanda bu grupların yaşadıkları toplumun kültürel değerleri, normları ve ebeveynlik rollerinin de önemli rol oynadığını vurgulamaktadır. Dolayısıyla, ebeveyn arabuluculuğu stratejilerinin geliştirilmesi sürecinde, cinsiyet farklılıklarının ve kültürel bağlamın göz önüne alınması çocukların dijital ortamda daha bilinçli ve kontrollü bir şekilde yer almalarını sağlamada kritik öneme sahiptir (Üstündağ vd., 2021, s.715).

Anahtar kelime analiz sonuçlarında elde edilen dijital çağ kavramı, teknolojinin yaşamın her alanına nüfuz etmesinin ebeveyn-çocuk ilişkilerini nasıl dönüştürdüğünü yansıtmaktadır. Dijital çağın getirdiği sürekli değişim ve yenilik, online medya aktivitelerinin yalnızca pozitif fırsatlar sunmadığını, aynı zamanda yoğun medya tüketiminin getirdiği bağımlılık, dikkat dağınıklığı ve sosyal izolasyon gibi riskleri de beraberinde getirdiğini göstermektedir. Bu noktada, çevrimiçi riskler ve problemleri internet/akıllı cep telefonu kullanımı

arasındaki ilişki, özellikle genç bireyler arasında gözlemlenen davranışsal bozuklukların temel nedenlerinden biri olarak değerlendirilebilir. Ebeveyn arabuluculuğunda benimsenen stratejiler, dijital ebeveynlik uygulamaları ve koruma-motivasyon teorisinin öngördüğü koruyucu yaklaşımlar bu riskleri azaltmada kritik rol oynamaktadır.

Dijital çağın getirdiği zorluklar karşısında ebeveynlerin, rollerinin yeniden tanımlanması bir zaruriyet haline gelmektedir. Ebeveynlik biçimleri ile dijital bağımlılık arasındaki ilişkide demokratik ve destekleyici tutumların daha olumlu sonuçlar doğurduğu görülmektedir (Beyens, vd., 2019, s.239). Öte yandan, otoriter veya ihmalkâr ebeveynlik stillerinin çocuklarda dijital bağımlılık riskini artırdığı belirtilmiştir (Yu, 2015, s.1059). Bu bağlamda ebeveynlik biçimleri aile içi iletişimin kalitesinin dijital davranışları şekillendirmede kilit rol oynadığını işaret etmektedir.

Dijital ebeveynlik kavramının ise son yıllarda artan bir trend olarak öne çıkması ebeveynlerin teknolojik becerilerini geliştirme ihtiyacını yansıtmaktadır (Modecki, 2022, s.1686). Günümüzde dijital ebeveynlik, yalnızca bireysel bir sorumluluk değil toplumsal bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda ailelere teknoloji kullanımında denge kurma konusunda rehberlik sunabilecek politikalar ebeveyn arabuluculuğunu destekleyerek toplumsal direnci artırabilir. Ayrıca, anahtar kelime analizinde “dijital ebeveynlik”, “ebeveynlik biçimi” ve “ortak kullanım” gibi kavramların öne çıkması, ebeveyn arabuluculuğunda çocuk refahının merkeze alındığı ve taraflar arasındaki iletişimin iyileştirilmesine odaklanıldığı bir paradigma kaymasının varlığını göstermektedir. Bu bulgu, ebeveyn arabuluculuğunun sadece ebeveynler arasındaki uyuşmazlıkları çözmekle kalmayıp, çocukların psikososyal iyilik halini destekleme amacı taşıdığını da vurgulamaktadır.

Bu çalışma, literatürdeki bibliyometrik analizlerle hem örtüşmekte hem de özgün katkılar sunmaktadır. Altarturi ve arkadaşları (2020), “siber ortamda ebeveyn kontrolü” konusundaki analizlerinde, ebeveyn kontrolü kavramının çevrimiçi risklerle birlikte giderek daha görünür hale geldiğini ortaya koymuştur. Jun ve arkadaşları (2025) ise çocukların dijital medya kullanımına ilişkin eğilimleri haritalamış ve özellikle problemli kullanım ile çocukların iyi oluşu arasındaki ilişkilerin literatürde öne çıktığını göstermiştir. Benzer şekilde

(dijital ebeveynlik, duygu düzenleme ve ebeveyn stresine odaklanan küresel bir bibliyometrik analizde, bu kavramların dijital çağda ebeveynlik yaklaşımlarını şekillendiren temel temalar olduğunu vurgulamıştır (Arıfurrohman vd., 2025, s. 163). Mevcut çalışmada ise ebeveyn arabuluculuğu kavramının merkezde yer alması ve ergenler/çocuklar, problemlili internet/telefon kullanımı ile ebeveynlik biçimi temalarıyla yakın bağlar göstermesi literatürdeki bulgularla örtüşmektedir. Bununla birlikte, çalışma son yıllarda giderek öne çıkan kavramsal kümeleri de görünür kılarak literatüre güncel ve özgün bir katkı sunmaktadır.

Sonuç olarak ebeveyn arabuluculuğu ve dijital bağımlılık konusundaki bibliyometrik analiz bulguları alanın güncel durumu ve gelecekteki araştırma yönleri konusunda bilgiler sunmaktadır. Ebeveyn arabuluculuğuna ilişkin artan akademik çalışmalar, bu kavramın dijital bağımlılığın yönetiminde oynadığı merkezi rolü ortaya koymaktadır. Çalışma sonuçları kuramsal düzeyde en önemli katkısı, ebeveyn arabuluculuğu stratejileri ve dijital bağımlılık ilişkisinin Koruma-Motivasyon Teorisi çerçevesinde yeniden değerlendirilmesini mümkün kılmasıdır. Koruma-Motivasyon Teorisi'ne göre bireyler, algıladıkları risk düzeyine göre koruyucu davranışlar geliştirirler (Boniel-Nissim vd., 2020, s.44). Bibliyometrik analizde sıklıkla karşılaşılan “ebeveynlik tarzı”, “dijital ebeveynlik” ve “ortak kullanım” gibi temalar, ebeveynlerin dijital ortamda çocukları için nasıl bir koruyucu strateji geliştirdiklerine dair sistematik bir bakış sunmaktadır (Shin vd., 2022, s.12; Livingstone vd., 2017, s.83). Bu bulgular, dijital çağda ebeveynliğin sadece denetleyici değil, aynı zamanda ilişki kurucu, rehberlik edici ve öz-düzenlemeyi destekleyici bir rol üstlendiğini göstermektedir (Rudi vd., 2015, s. 85). Uygulama düzeyinde ise çalışma, yaşa özgü dijital medya rehberliği, dijital okuryazarlık temelli ebeveyn eğitimleri ve okul-aile iş birliğine dayalı müdahale modelleri geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Böylelikle, çalışmanın bulguları hem kuramsal modellemeyi beslemekte hem de çok düzeyli uygulama tasarımları için katkı sağlamaktadır.

Bununla birlikte çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle analiz sadece WoS veri tabanı ile sınırlıdır. Bu durum, Scopus veya Google Scholar gibi diğer veri tabanlarındaki yayınların dışarda kalmasına yol açmıştır. Ayrıca, bibliyometrik analiz yönteminin doğası gereği, içeriksel

ve nitel derinlikten ziyade anahtar kelime frekanslarına odaklanılmıştır. Bu nedenle analiz sonuçlarının bağlamdan yoksun yorumlanmaması gerekir. Bu bağlamda, bu alanda disiplinlerarası çalışmaların teşvik edilmesi ve farklı kültürel bağlamlara yönelik farklı veri tabanlarının da dahil edildiği kapsamlı araştırmaların yapılması, ebeveyn arabuluculuğunun etkinliğini artırmada önemli bir adım olacaktır. Gelecekte bu alanda yapılacak daha kapsamlı ve uzun vadeli çalışmalar, ebeveyn arabuluculuğunun etkinliğini artıracak yeni stratejilerin geliştirilmesine olanak sağlayacaktır.

Teknolojinin hızla evrilen doğası, ebeveynlik stratejilerinin ve politikaların sürekli güncellenmesini zorunlu kılmakta aynı zamanda aşağıdaki önerilerle desteklenebilecek yeni araştırma ve uygulama yönlerini şekillendirmektedir:

- Erken çocukluk döneminde “yaşa duyarlı dijital rehberlik” modelleri geliştirilebilir. Okul- aile iş birliği güçlendirilerek çocukların bilişsel, sosyal ve dil gelişim evrelerine uygun stratejiler benimsemesi teşvik edecek uygulamalar artırılabilir.

- Farklı kültürlerde ebeveynlik stilleri ile dijital bağımlılık ilişkisini karşılaştıran çok merkezli boylamsal çalışmalar kültürel duyarlılığı olan müdahalelerin geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

- Dijital ebeveynliği destekleyen kamu politikalarının artırılması, ebeveynlerin teknoloji kullanımına ilişkin farkındalığını artırarak çocukların ve ergenlerin dijital dünya ile olan ilişkilerini daha bilinçli bir şekilde yönetmelerine olanak tanıyacaktır.

- Ebeveyn arabuluculuğunun etkili bir şekilde uygulanabilmesi için ebeveynlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin arttırılması önem arz etmektedir. Dijital ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesi, ebeveynlerin çocukların dijital dünya ile olan etkileşimlerini daha bilinçli yönetmelerini sağlayacaktır. Bu doğrultuda, ebeveynlere yönelik bilgilendirici eğitim programlarının yaygınlaştırılması dijital risklerin farkındalığının artmasına katkı sağlayabilir.

- Ebeveynlerin dijital ebeveynlik uygulamalarının çocukların mahremiyetini ihlal etmeden dengeli bir izleme sağlaması kritiktir. Bu amaçla, “etik dijital gözetim” prensipleri belirlenmeli ve ebeveynlerin çocuklarıyla açık iletişim kurarak sınırları birlikte çizdikleri katılımcı modeller teşvik edilmelidir.

•Ebeveyn arabuluculuğunun dijital çağın zorluklarına yanıt verebilmesi için mikro, mezzo ve makro düzeyde eşgüdümlü çabalara ihtiyaç duyulmaktadır. Gelecek çalışmaların bu çok katmanlı perspektifi benimsemesi, alandaki teorik ve pratik boşlukların kapatılmasında kilit rol oynayacaktır.

KAYNAKÇA

- Adigwe, I. (2021). Identifying the moderating and mediating variables in parental mediation practices in Nigerian families in the Digital Age. *Social Media+ Society*, 7(3), 1-12. <https://doi.org/10.1177/20563051211033817>
- Agarwal, V., & Kar, S. K. (2015). Technology addiction in adolescents. *Journal of Indian Association for Child and Adolescent Mental Health*, 11(3), 170–174. <https://doi.org/10.1177/097313422015030>
- Altarturi, H. H., Saadoon, M., & Anuar, N. B. (2020). Cyber parental control: A bibliometric study. *Children and Youth Services Review*, 116, 105134. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105134>
- Anderson, E. L., Steen, E., & Stavropoulos, V. (2017). Internet use and problematic internet use: A systematic review of longitudinal research trends in adolescence and emergent adulthood. *International Journal of Adolescence and Youth*, 22(4), 430–454. <https://doi.org/10.1080/02673843.2016.1227716>
- Arifurrohman, A., Crismono, P. C., & Ilyas, M. (2025). Parenting trends in the digital era: A bibliometric analysis from an Islamic perspective in Muslim-majority societies. *AT-TURAS: Jurnal Studi Keislaman*, 12(2), 157–177. <https://doi.org/10.33650/at-turas.v12i2.10761>
- Benedetto, L., & Ingrassia, M. (2021). Digital parenting: Raising and protecting children in media world. In L. Benedetto & M. Ingrassia (Eds.), *Parenting: Studies by an ecocultural and transactional perspective* (pp. 127–148). IntechOpen. <https://doi.org/10.5772/intechopen.92579>
- Beyens, I., Valkenburg, P. M., & Piotrowski, J. T. (2019). Developmental trajectories of parental mediation across early and middle childhood. *Human Communication Research*, 45(2), 226–250. <https://doi.org/10.1093/hcr/hqy016>
- Boniell-Nissim, M., Efrati, Y., & Dolev-Cohen, M. (2020). Parental mediation regarding children's pornography exposure: The role of parenting style, protection motivation and gender. *The Journal of Sex Research*, 57(1), 42–51. <https://doi.org/10.1080/00224499.2019.1590795>
- Busch, P. A., & McCarthy, S. (2021). Antecedents and consequences of problematic smartphone use: A systematic literature review of an emerging research area. *Computers in Human Behavior*, 114, 106414. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106414>
- Byrne, R., Terranova, C. O., & Trost, S. G. (2021). Measurement of screen time among young children aged 0–6 years: A systematic review. *Obesity Reviews*, 22(8), e13260. <https://doi.org/10.1111/obr.13260>
- Chen, G., Chen, W., Qi, S., & Shek, D. T. (2024). Improving child and adolescent mental health: A bibliometric analysis of related intervention studies. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 21(12), 1576. <https://doi.org/10.3390/ijerph21121576>

- Cheng, X., Fan, Y., Li, S., Li, X., Jin, S., Zhou, C., & Feng, Y. (2025). Research landscape and trends of internet addiction disorder: A comprehensive bibliometric analysis of publications in the past 20 years. *Digital Health*, 11, 20552076251336940. <https://doi.org/10.1177/20552076251336940>
- Ding, K., Shen, Y., Liu, Q., & Li, H. (2023). The effects of digital addiction on brain function and structure of children and adolescents: A scoping review. *Healthcare*, 12(1), 15–25. <https://doi.org/10.3390/healthcare12010015>
- Dresp-Langley, B., & Hutt, A. (2022). Digital addiction and sleep. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(11), 6910. <https://doi.org/10.3390/ijerph19116910>
- Doğan, A. (2013). *İnternet bağımlılığı yaygınlığı* [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Domahidi, E., Festl, R., & Quandt, T. (2014). To dwell among gamers: Investigating the relationship between social online game use and gaming-related friendships. *Computers in Human Behavior*, 35, 107–115. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.02.023>
- Donthu, N., Kumar, S., Pattnaik, D., & Lim, W. M. (2021). A bibliometric retrospection of marketing from the lens of psychology: Insights from *Psychology & Marketing*. *Psychology & Marketing*, 38(5), 834–865. <https://doi.org/10.1002/mar.21472>
- Durak, A., & Kaygin, H. (2020). Parental mediation of young children's internet use: Adaptation of parental mediation scale and review of parental mediation based on the demographic variables and digital data security awareness. *Education and Information Technologies*, 25, 2275–2296. <https://doi.org/10.1007/s10639-019-10079-1>
- Dutta, H. S., & Chakraborty, T. (2022). Blackmarket-driven collusion on online media: A survey. *ACM/IMS Transactions on Data Science*, 2(4), 1–37. <https://doi.org/10.1145/3517931>
- Er, F. (2023). Sosyal medya bağımlılığında sosyal hizmet müdahalesi. In E. Kalaycı & A. S. Serpen (Eds.), *Bağımlılıkta sosyal hizmet uygulamaları* (pp. 117–136). Nika Yayınevi.
- Ezari Rad, R., Mohseni, S., Kamalzadeh Takhti, H., Hassani Azad, M., Shahabi, N., Aghamolaei, T., & Norozian, F. (2021). Application of the protection motivation theory for predicting COVID-19 preventive behaviors in Hormozgan, Iran: A cross-sectional study. *BMC Public Health*, 21, 10500. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-10500-w>
- Flannery, K. (2019). The anti-internet crusade: A rhetorical analysis. *Commentary*, 15(1), 1–6.
- Griffiths, M. D., Benrazavi, R., & Teimouri, M. (2016). Parental mediation and adolescent screen time: A brief overview. *Education and Health*, 34(3), 70–73.
- Guo, X. (2022). A bibliometric analysis of child language during 1900–2021. *Frontiers in Psychology*, 13, 862042. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.862042>
- Guo, Y., Chen, H., You, X., Liu, X., Sun, X., & Jin, Y. (2024). Relationship between parenting style and internet addiction: Interpersonal relationship problem as a mediator and

- gender as a moderator. *Heliyon*, 10(2), e23973. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e23973>
- Hawi, N. S., Samaha, M., & Griffiths, M. D. (2019). The digital addiction scale for children: Development and validation. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 22(12), 771–778. <https://doi.org/10.1089/cyber.2019.0132>
- Helsper, E. J., Veltri, G. A., & Livingstone, S. (2024). Parental mediation of children's online risks: The role of parental risk perception, digital skills and risk experiences. *New Media & Society*, 8(1), 1–15. <https://doi.org/10.1177/14614448241261945>
- Horwood, S., and Anglim, J. (2018). Personality and problematic smartphone use: A facet-level analysis using the Five Factor Model and HEXACO frameworks. *Computers in Human Behavior*, 85, 349–359. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.04.013>
- Hong, I. K. (2021). *Parenting in the digital age: An examination of predictors and outcomes of parental mediation* (Doctoral dissertation, Queen's University). <https://queensu.scholaris.ca/server/api/core/bitstreams/9863efd7-159f-4d6e-9adf-2e047d44ef5d/content>
- Huang, C. (2010). Internet use and psychological well-being: A meta-analysis. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 13(3), 241–249. <https://doi.org/10.1089/cyber.2009.0217>
- İrmak, A. Y., & Erdoğan, S. (2016). Digital game addiction among adolescents and young adults: A current overview. *Turkish Journal of Psychiatry*, 27(2), 1–10. <https://doi.org/10.5080/u13407>
- Iqbal, S., Zakar, R., & Fischer, F. (2021). Predictors of parental mediation in teenagers' internet use: A cross-sectional study of female caregivers in Lahore, Pakistan. *BMC Public Health*, 21, 1–14. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-10349-z>
- Ito, M., Baumer, S., Bittanti, M., boyd, d., Cody, R., Herr-Stephenson, B., Horst, H. A., Lange, P. G., Mahendran, D., Martinez, K. Z., Pascoe, C. J., Perkel, D., Robinson, L., Sims, C., & Tripp, L. (2010). *Hanging out, messing around, and geeking out: Kids living and learning with new media*. MIT Press.
- Jun, G., Xu, J., Alivi, M. A., Zhewen, F., Dharejo, N., & Brony, M. (2025). Impacts of digital media on children's wellbeing: A bibliometric analysis. *Online Journal of Communication and Media Technologies*, 15(1), e202501. <https://doi.org/10.30935/ojcm/15696>
- Karakuş, G., & Ocak, G. (2019). Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık öz-yeterlilik becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 129–147. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.466549>
- Karmakar, I. (2020). A review of IT addiction in IS research. *Adoption and Diffusion of Information Technology*, (1), 1–11.
- Kaya, Z., Vangölü, M. S., Marufoğlu, M., & Özdemir, M. (2023). Predicting digital addiction in adolescents: The role of perceived social support and well-being variables. *International Journal of Progressive Education*, 19(3), 27–44. <https://doi.org/10.29329/ijpe.2023.546.2>

- Kavıracı, O., Demirbaş, M., & Tine, S. (2021). Karayolu trafik güvenliği'ne yönelik gerçekleştirilen sosyal kampanya, denetim, idari cezalar ve bireyler üzerindeki etkileri. *İdealkent*, 12(34), 1285–1309. <https://doi.org/10.31198/idealkent.1013602>
- Khan, N. F., & Khan, M. N. (2022). A bibliometric analysis of peer-reviewed literature on smartphone addiction and future research agenda. *Asia-Pacific Journal of Business Administration*, 14(2), 199–222. <https://doi.org/10.1108/APJBA-09-2021-0430>
- Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2017). Social networking sites and addiction: Ten lessons learned. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(3), 311. <https://doi.org/10.3390/ijerph14030311>
- Liu, J., Wu, L., Sun, X., Bai, X., and Duan, C. (2023). Active parental mediation and adolescent problematic Internet use: The mediating role of parent–child relationships and hiding online behavior. *Behavioral Sciences*, 13(8), 679. p.(1-15). <https://doi.org/10.3390/bs13080679>
- Livingstone, S., & Helsper, E. J. (2008). Parental mediation of children's internet use. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 52(4), 581–599. <https://doi.org/10.1080/08838150802437396>
- Livingstone, S., Ólafsson, K., Helsper, E. J., Lupiáñez-Villanueva, F., Veltri, G. A., & Folkvord, F. (2017). Maximizing opportunities and minimizing risks for children online: The role of digital skills in emerging strategies of parental mediation. *Journal of Communication*, 67(1), 82–105. <https://doi.org/10.1111/jcom.12277>
- Maghsoudi, R., Shapka, J., & Wisniewski, P. (2020). Examining how online risk exposure and online social capital influence adolescent psychological stress. *Computers in Human Behavior*, 113, 1–17. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106488>
- McDaniel, B. T., Linder, L., Vanden Abeele, M. M. P., Ventura, A. K., Coyne, S. M., & Barr, R. (2025). Technoference in parenting and impacts on parent–child relationships and child development. In D. A. Christakis & L. Hale (Eds.), *Handbook of children and screens* (pp. 411–417). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-69362-5_56
- Meng, X., Zhou, X., Luo, J., Li, J., Zhou, L., & Zhang, Y. (2025). A bibliometric analysis of the current state of research on family interventions for ASD. *Frontiers in Psychiatry*, 16, 1435612. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2025.1435612>
- Merigó, J. M., Cancino, C. A., Coronado, F., & Urbano, D. (2016). Academic research in innovation: A country analysis. *Scientometrics*, 108(2), 559–593. <https://doi.org/10.1007/s11192-016-1984-4>
- Meseguer-Sánchez, V., López-Martínez, G., Molina-Moreno, V., & Belmonte-Ureña, L. J. (2020). The role of women in a family economy: A bibliometric analysis in contexts of poverty. *Sustainability*, 12(24), Article 10328. <https://doi.org/10.3390/su122410328>
- Modecki, K. L., Goldberg, R. E., Wisniewski, P., & Orben, A. (2022). What is digital parenting? A systematic review of past measurement and blueprint for the future. *Perspectives on Psychological Science*, 17(6), 1673–1691. <https://doi.org/10.1177/17456916211072458>

- Muslu, G. K., & Bolışık, B. (2009). Çocuk ve gençlerde internet kullanımı. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(5), 445–450.
- Mutimmatul, F., Wibawa, S. C., & Ekawati, R. (2018). Digital addiction in Indonesian adolescent. In *Mathematics, Informatics, Science, and Education International Conference (MISEIC 2018)* (pp. 274–277). Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/miseic-18.2018.66>
- Nagy, B., Kutrovátz, K., Király, G., & Rakovics, M. (2023). Parental mediation in the age of mobile technology. *Children & Society*, 37(2), 424–451. <https://doi.org/10.1111/chso.12599>
- Nebhinani, N., & Kuppili, P. P. (2018). Pathological internet use in children and adolescents: Problem statement and preventive strategies. *Journal of Indian Association for Child and Adolescent Mental Health*, 14(3), 1–8. <https://doi.org/10.1177/0973134220180301>
- Nielsen, P., Favez, N., Liddle, H., & Rigter, H. (2019). Linking parental mediation practices to adolescents' problematic online screen use: A systematic literature review. *Journal of Behavioral Addictions*, 8(4), 649–663. <https://doi.org/10.1556/2006.8.2019.61>
- Nikkelen, S. W. C., Valkenburg, P. M., Huizinga, M., & Bushman, B. J. (2014). Media use and ADHD-related behaviors in children and adolescents: A meta-analysis. *Developmental Psychology*, 50(9), 2228–2241. <https://doi.org/10.1037/a0037318>
- Nikken, P., & Jansz, J. (2014). Developing scales to measure parental mediation of young children's internet use. *Learning, Media and Technology*, 39(2), 250–266. <https://doi.org/10.1080/17439884.2013.782038>
- Padilla-Walker, L. M., & Coyne, S. M. (2011). “Turn that thing off!” Parent and adolescent predictors of proactive media monitoring. *Journal of Adolescence*, 34(4), 705–715. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2010.09.00>
- Potas, N., Açıkalin, Ş. N., Erçetin, Ş. Ş., Koçtürk, N., Neyişci, N., Çevik, M. S., & Görgülü, D. (2022). Technology addiction of adolescents in the COVID-19 era: Mediating effect of attitude on awareness and behavior. *Current Psychology*, 41(4), 1687–1703. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-01470-8>
- Pinter, A. T., Wisniewski, P. J., Xu, H., Rosson, M. B., & Carroll, J. M. (2017). Adolescent online safety: Moving beyond formative evaluations to designing solutions for the future. In *Proceedings of the 2017 Conference on Interaction Design and Children* (pp. 352–357). <https://doi.org/10.1145/3078072.30797>
- Primack, B. A., Shensa, A., Sidani, J. E., Whaitte, E. O., Yi Lin, L., Rosen, D., ... Miller, E. (2017). Social media use and perceived social isolation among young adults in the US. *American Journal of Preventive Medicine*, 53(1), 1–8. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2017.01.010>
- Przybylski, A. K., & Weinstein, N. (2019). Digital screen time limits and young children's psychological wellbeing: Evidence from a populationbased study. *Child Development*, 90(1), 56–65. <https://doi.org/10.1111/cdev.13007>

- Rideout, V. J., & Robb, M. B. (2020). *The Common Sense Census: Media use by kids age zero to eight*. Common Sense Media. <https://doi.org/10.3886/ICPSR37491.v2>
- Ruckwongpatr, K., Chirawat, P., Ghavifekr, S., Gan, W. Y., Tung, S. E., Nurmala, I., ... Lin, C. Y. (2022). Problematic internet use (PIU) in youth: A brief literature review of selected topics. *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 46, 1–18. <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2022.101150>
- Rudi, J. H., Dworkin, J., Walker, S. K., & Doty, J. (2015). Parents' use of information and communications technologies for family communication: Differences by age of children. *Information, Communication & Society*, 18(1), 78–93. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2014.934390>
- Rugai, J., & HamiltonEkeke, J. T. (2016). A review of digital addiction: A call for safety education. *Journal of Education and eLearning Research*, 3(1), 17–22. <https://doi.org/10.20448/journal.509/2016.3.1/509.1.17.22>
- Salido, A., Fauziah, P. Y., Kausar, A., Haskin, S., & Azhar, M. (2024). Parental involvement in students' mathematics activities: A bibliometric analysis. *EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 20(10), em2513. <https://doi.org/10.29333/ejmste/15179>
- Saykılı, A. (2019). Higher education in the digital age: The impact of digital connective technologies. *Journal of Educational Technology and Online Learning*, 2(1), 1–15. <https://doi.org/10.31681/jetol.516971>
- Sciacca, B., Laffan, D. A., Norman, J. O. H., & Milosevic, T. (2022). Parental mediation in pandemic: Predictors and relationship with children's digital skills and time spent online in Ireland. *Computers in Human Behavior*, 127, 107081. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.107081>
- Seker, R., Kartal, T., Tasdemir, A., & Kızıltepe, I. S. (2023). Examining adolescents' technology addiction levels before and after COVID-19 pandemic. *Journal of Education in Science Environment and Health*, 9(4), 330–347. <https://doi.org/10.55549/jeseh.1381263>
- Shin, M., Juventin, M., Chu, J. T. W., Manor, Y., & Kemps, E. (2022). Online media consumption and depression in young people: A systematic review and meta-analysis. *Computers in Human Behavior*, 128, 107129. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.107129>
- Song, Z., Jia, G., Luo, G., Han, C., Zhang, B., & Wang, X. (2023). Global research trends of *Mycoplasma pneumoniae* pneumonia in children: A bibliometric analysis. *Frontiers in Pediatrics*, 11, 1306234. <https://doi.org/10.3389/fped.2023.1306234>
- Steinberg, L. (2014). *Age of opportunity: Lessons from the new science of adolescence*. Houghton Mifflin Harcourt.
- Thorsteinsson, E. B., & Davey, L. (2014). Adolescents' compulsive internet use and depression: A longitudinal study. *Open Journal of Depression*, 3(1), 13–17. <https://doi.org/10.4236/ojd.2014.31005>

- Toklu Baloglu, H., & Caferoglu Akin, Z. (2024). A cross-sectional descriptive analysis of technology addiction in adolescents: Associations with food addiction, emotional eating, and body weight status. *Journal of Health, Population and Nutrition*, 43(1), 187. <https://doi.org/10.1186/s41043-024-00675-4>
- Topan, A., Anol, S., Taşdelen, Y., & Kurt, A. (2024). Exploring the relationship between cyberbullying and technology addiction in adolescents. *Public Health Nursing*, 41(1), 33–43. <https://doi.org/10.1111/phn.13433>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2024). *Çocuklarda bilişim teknolojileri kullanım araştırması, 2024*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2024-53638>
- Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA). (2020). *Teknoloji bağımlılığı araştırması raporu*. TÜBA Yayınları. https://www.tuba.gov.tr/files/yayinlar/bilim-ve-dusun/TUBA-978-605-2249-48-2_Ch11.pdf
- Twenge, J. M., & Campbell, W. K. (2018). Associations between screen time and lower psychological well-being among children and adolescents: Evidence from a population-based study. *Preventive Medicine Reports*, 12, 271–283. <https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2018.10.003>
- UNICEF & ITU. (2020). *How many children and young people have internet access at home?* <https://www.unicef.org/media/88381/file/how-many-children-and-young-people-have-internet-access-at-home-2020.pdf>
- Urbán, D. J., La Greca, A. M., García-Fernández, J. M., & Ingles, C. J. (2024). A bibliometric analysis on adolescent social anxiety and psychoeducational variables in Web of Science 2002–2021. *The Journal of General Psychology*, 151(1), 1–20. <https://doi.org/10.1080/00221309.2022.2161982>
- Üstündağ Alkan, R., Aslan, A., Turgut, Y. E., & Kurşun, E. (2021). Factors affecting parental mediation strategies in children's technology use: A systematic review. *Journal of Computer and Education Research*, 9(18), 702–723. <https://doi.org/10.18009/jcer.925859>
- Verma, S., & Gustafsson, A. (2020). Investigating the emerging COVID-19 research trends in the field of business and management: A bibliometric analysis approach. *Journal of Business Research*, 118, 253–261. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.06.057>
- Warren, R. (2020). Parental mediation of media use and effects. *The International Encyclopedia of Media Psychology*, 1–11. <https://doi.org/10.1002/9781119011071.iemp0168>
- Yang, H., Ng, W. Q., Yang, Y., & Yang, S. (2022). Inconsistent media mediation and problematic smartphone use in preschoolers: Maternal conflict resolution styles as moderators. *Children*, 9(6), 1–13. <https://doi.org/10.3390/children9060816>
- Young, K. S. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1(3), 237–244. <https://doi.org/10.1089/cpb.1998.1.237>

- Yu, A. J. (2015). Family environments, parental rearing patterns and internet addiction in middle school students. *Chinese Journal of Clinical Psychology*, 23, 1058–1060. <https://doi.org/10.16128/j.cnki.1005-3611.2015.06.024>
- Zaman, B., & Mifsud, C. L. (2017). Editorial: Young children's use of digital media and parental mediation. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 11(3), 1–5. <https://doi.org/10.5817/CP2017-3-xx>
- Zhao, P., Bazarova, N. N., & Valle, N. (2023). Digital parenting divides: The role of parental capital and digital parenting readiness in parental digital mediation. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 28(5), 1–13. <https://doi.org/10.1093/jcmc/zmad032>